

Корнус Анатолій Олександрович
кандидат географічних наук,
доцент кафедри загальної та регіональної географії,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Корнус Олеся Григорівна
кандидат географічних наук, виконуюча обов'язки завідувача
кафедри загальної та регіональної географії,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Король Олена Миколаївна
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри загальної та регіональної географії,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Сюткін Сергій Іванович
кандидат географічних наук,
доцент кафедри загальної та регіональної географії,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Данильченко Олена Сергіївна
кандидат географічних наук,
старший викладач кафедри загальної та регіональної географії,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ У РОКИ ПІСЛЯВОЄННОЇ РАДЯНСЬКОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

З початку створення Сумської області починає розвиватися і її промисловість, однак це розвиток був перерваний Другою Світовою війною. Після війни розвиток промислового комплексу відновляється, особливо нафтовидобування, енергетика, машинобудування з металообробкою, промисловість будівельних матеріалів, лісовою, деревообробна, хімічна, легка та харчова промисловість. У 1964 р. в області функціонувало 314 підприємств, а валова продукція всієї промисловості порівняно з 1940 р. зросла у 4 рази [1].

Добувна промисловість була представлена видобутком торфу, родовища якого розроблялися на півночі області (Шосткинське-Есманське, Ретицьке та ін.), також значні обсяги торфу давали Єзуцьке (Конотопський район), Мовчанське, Жилинське (Путивльський район), родовища південно-західної частині області (Роменське й Сульське) [2]. На торфовому паливі працювали 255 колгоспних електростанцій північної, присеймської і південної частин області, загальною потужністю близько 10 тис. кВт. Енергетика області була представлена малими електростанціями, наприклад, у Ромнах у 1956 р. їх було 25. З середини ХХ ст. почали будуватися колгоспні і міжколгоспні невеликі гідроелектростанції на річках області. Протягом 1946-1950 рр. збудували такі ГЕС: Обтовська і Реутинська ГЕС на річці Реть Кролевецького району,

Лушниківська ГЕС на річці Осота Шосткинського району, Скульська ГЕС на річці Ворскла Охтирського району, Попівська і Пожнянська ГЕС на річці Ворсклиця і Великописарівська ГЕС на річці Ворскла Великописарівського району, Боромлянська ГЕС на річці Боромля Тростянецького району [3]. На р. Псел були запущені малі ГЕС: Низівська (1953 р.), Бобрівська (у 1955 р.), Михайлівська (1957 р.) та Маловорожбянська (1959 р.). Крім малої гідроенергетики, генеруванням електроенергії займалися вітросилові двигуни, яких у 1966 році налічувалося до 400 [2].

У 1936 р. в Роменському районі було відкрито нафту і відтоді Сумська область стала давати близько 50% української нафти. Однак, центром нафтової промисловості став Охтирський район.

Найбільшим підприємством металургійної промисловості був заводом «Центролит», який спеціалізувався на виробництві складного та особливо складного литва для насосів, компресорів та ін. Також продовжило розвиватися металомістке машинобудування. Провідне місце в ньому займав Сумський ордена Леніна машинобудівний завод імені М.В. Фрунзе, який спеціалізувався на виробництві хімічного устаткування, поршневих газових компресорів, надпотужних компресорів для металургійної промисловості, центрифуг і суперцентрифуг для цукрової промисловості [2]. Крім того, в області було налагоджено випуск насосів на Сумському і Свеському насосних заводах.

Серед машинобудівних заводів того часу виділялися створений у 1956 р. завод електронних мікроскопів та електроавтоматики, конотопський завод «Червоний металіст», Білопільський машинобудівний завод, паровозо-вагоноремонтний завод у Конотопі, Роменський заводом поліграфічних машин, завод електротехнічних засобів зв'язку у м. Охтирка, завод металургійного устаткування і металоконструкцій у смт. Середина-Буда. Також працювали Півненківський завод у м. Тростянець, Сумський та Лебединський авто-мотороремонтні й Глухівський обозний заводи.

Серед хімічних підприємств найбільшого розвитку досягли порохохмічний завод, казенний завод «Зірка» та фабрика кіноплівки у м. Шостка. З 1947 р. випуском фосфатних мінеральних добрив, сірчаної кислоти та інших продуктів займався Сумський хімічний комбінат. У 1956 р. у м. Суми розпочалося виробництво регенерат-продукту переробки зношених шин на регенератному заводі, який згодом став заводом «Гумотехніка».

Набула розвитку лісова і деревообробна промисловість. У лісгоспах займалися випуском скипидару й інших лісохімічних продуктів. Ще в 1936 р. у м. Охтирка був відкритий завод «Медмеблі». Також у ті часи працювали Боромлянська лозо-меблева фабрика «Іва» та Тростянецький деревообробний комбінат виготовляв паркет.

Промисловість будівельних матеріалів була представлена цегельними заводами у Сумах, Охтирці, Тростянці, Лебедині, Конотопі, Шостці й інших містах. Вапно виробляли на Заруцькому заводі та невеликих вапняних заводах у північних і східних районах області. Деревні будівельні матеріали – на деревообробних заводах Шосткинського, Ямпільського, Середино-Будського й інших районів [2].

У післявоєнні роки в області значного поширення набула легка промисловість, у т.ч. конопляне (на півночі), бавовняне, взуттєве і швейне виробництва (м. Суми), шкіряні підприємства, з'явилися взуттєва, галантерейно-трикотажна, швейна, меблева фабрики (м. Ромни). Охтирка була центром художнього вишивання, виробництва взуття, готового одягу. У Глухові також виготовляли народні вишивки, валяне взуття, гончарний, дерев'яний посуд. Діяла ткацька фабрика у Кролеві та інші підприємства.

Серед харчової промисловості найбільшого розвитку у післявоєнні роки досягла цукрова промисловість. У 1964 р. випуск цукру-піску становив 358 тис. т а цукру-рафінаду – 443 тис. т. У великих містах функціонували підприємства борошномельної та пекарської промисловості. Консервна промисловість спеціалізувалася на випуску плодоовочевих консервів. В області діяло 16 спиртозаводів (найбільших з яких – Сумський горілчано-лікерний завод) та 3 пивоварні заводи. У 1964 р. працювало 9 м'ясокомбінатів і птахокомбінат, 23 маслоробні та молочні заводи [1], розвивалася олійна промисловість.

Література

1. Бондаренко Ф. Ф., Іщенко О. І., Козирев П. В. та ін. Сумська область // Українська Радянська Соціалістична Республіка. К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1965. С. 714-715.
2. Корнус А. О., Корнус О. Г. Промисловість Сумської області (економіко-географічне дослідження) : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 136 с.
3. ПАТ «Суміхімпром». URL : <http://sumykhimprom.com.ua/index.php/ru/> (дата звернення: 25.11.2021).